

მთავარ კომიტეტის ორგანო

№ 530 ოთხშაბათი, ივლისის 25 1923 წ.

გაზეთი „მეგობარი“ ღირს

თვიურად 1,250,000 მან.

ცალკე ნომერი ყველგან 75,000 მან.

რედაქცია და კანტორა: ტფილისი, სახანლოს ქუჩა, № 6

ტელეფონი 10—34 — ფოსტის ყუთი, № 190.

განცხადების ფასი:

1 გვ. 250,000 მან. ნომარული

4 „ 200,000

საგაზეთო განცხადება

1 გვ. 2,000,000 მან.

4 „ 2,000,000

ფასი 75,000

პარტიული მუშაობა

საქართველოში ამ უამარზებელი მნიშვნელობის მოვლენები ხდებოდა. საბჭოთა წყობილების საწინააღმდეგო მემარჯვენე კოალიციის სულის ჩამდგმელი პარტია სულს ღვსო. ეს ფაქტი ბევრის მეტყველია. გი ნათელს ჰყენს საერთოდ პოლიტიკური მომენტის შინაარსი.

ყველა ეს სიმბოლე, თუ როდენი განგაში გაიწვიო ჩვენმა განმსვლამ. გართულბულმა პოლიტიკურმა მდგომარეობამ ჩვენ არა თუ ფართო სარჩილო გადაგვიშალა პოლიტიკური მუშაობისათვის, არამედ ჩვენს გვერდში მყოფნი, მემარცხენენი პარტიანი, ყველა არ გაჰყვა ჩვენს გზას. ეს გასაგები და ახსნადია.

მაშინ მხოლოდ ერთი მოვლენა იყო ნათელი. ეს მოვლენა უცხო ძალის დახმარებაში მდგომარეობდა. წყობილების შეცვლას ბუნებრივად თანახმაა გართულბა სახელმწიფოებრივი ცხოვრების, ღირებითი ანომალია ყოველ სფეროში. ეს კი სამაო ხდებოდა იმისთვის, რომ მშრომელთა მასის ნაწილიც კი მოხვედროდა რეაქციონერ კოალიციაში და დაგვიპირებოდა ჩვენ. ცხადია, არ შეიძლებოდა დიდხანს ამ მდგომარეობის შენარჩუნება. რამდენადაც ჩამოყალიბდებოდა სახელმწიფოებრივი ორგანიზაცია, გადაწყდებოდა სოციალური და გროველი საკითხი მშრომელთა თვალსაზრისის მიხედვით, იმდენად უეცრად დაიხმებოდა მშრომელ წრეებში პოლიტიკის რევოლუციის საკითხი. ამ პროცესს ვერ შეაჩერებდა გერავითარი ინსინუაცია, გერავითარი პოლიტიკური კომინაცია მემარჯვენე პარტიებისა. ამ პროცესის დასაწყის ნათელი გახდებოდა ჩვენი პოლიტიკის სისწორე და სიბაღი.

როგორც ვიცით, დღეს ამ მხრივ რადიკალური გადატეხის წინაშე ვდგევართ. ყოველი ალსარება მემარჯვენე პარტიის წევრების თავის შეცდომის შესახებ, ჩვენი შეუმდარობის მოწმობაა ამავე დროს.

ჩვენ გათვალისწინებული გეგმონდა ის გარემოება, რომ რამდენადაც მსიფური იქნებოდა საბჭოთა წყობილების დამცველთა რიგები, რამდენადაც ფართოდ მოხდებოდა მშრომელი ხალხის ჩარევა პოლიტიკურ ცხოვრებაში, იმდენად გამოსწორდებოდა ნაციონალურ სფეროში დაშვებული შე-

ცდომანი, იმდენად გაჯანსაღდებოდა ეროვნული პოლიტიკა. ამდენათვე ჩვენს პოლიტიკურ მუშაობას ასულდგმულბა და ასულდგმულბას არა მარტო სოციალისტური ინტერესები, არამედ ეროვნულიც, რაც არც ერთ მომენტში ჩვენი მუშაობისა უყურადღებოდ არ არის დარჩენილი.

დღევანდელი პოლიტიკური მომენტი ცხადყოფს ჩვენი პოლიტიკის სისწორეს. დღეს უკვე შეუძლებელია ჩვენს წინააღმდეგ ჭორობითა და დასავლური ორიენტაციის ფანატიზმით ბრძოლა.

ყველამ შეიგნო, ვისაც საეგებით მოშლილი არა აქვს შეგნების აპარატი, რომ დღევანდელ პირობებში სამსახური ქართული მშრომელი ხალხისა შესაძლებელია მხოლოდ საბჭოთა წყობილების გზით, მასთან თანამშრომლობით. ამდენათვე პოლიტიკური მუშაობისათვის ჩვენს პარტიას ახალი პირობები დაუდგა.

მემარჯვენეთა გავლენის ქვეშ დამდგარი მასა პარტიის კარგეში სდგას. საუკეთესო ელემენტები უკვე დაშვებულია პარტიაში. ასეთ პირობებში, როგორც ცენტრის, ისე ადგილობრივ ორგანიზაციებს პერიფერიებში მართებს განსაკუთრებული ყურადღების მიქცევა, რომ ძველთაგან პარტიაში არ შემოიპაროს.

ჩვენთვის დღეს სოციალურად მიუღებელი ელემენტები. ჩვენთან ადგილი უნდა ჰქონდეს მხოლოდ მშრომელ ხალხს.

ჩვენ ვერ დავეძაყოფილდებით ძველ ამხანაგებისაგან მშრომელთა დაბრუნებით. საჭიროა მშრომელთა ახალი კონტინენტის დაპყრობა, გლახთა ორგანიზაციების ჩამოყალიბება სოფლად და მუშების ქალაქად.

უკანასკნელ ხანებში პარტიული ორგანიზაციები საქართველოს მასშტაბით კიდევ შეუდგა ამ საქმეს. დაწყებული მუშაობის ხელმძღვანელობა და ბოლომდე მიყვანა შეადგენს ამ ორგანიზაციების მორიგ ამოცანას. ცენტრი პერიფერიების ინიციატივას გარეშე ვერ შესძლებს ამ მუშაობის ჩატარებას ისე, როგორც პერიფერიები ცენტრის ხელმძღვანელობის გარეშე დიდ დაბრკოლებებს შეხვდებიან. მტკიცე ორგანიზაციული კავშირით დამკვირვებელს უნდა გამოცხადდეს პარტიული მუშაობის ჩატარება.

საინსტრუქტორო მუშაობის რეორგანიზაციისათვის

I
ზედმეტია ლაპარაკი იმაზე, თუ რა დიდი როლი აქვს მიუტუნელი საქართველოს კოოპერაციას ხალხის თვითმწყველების განვითარების და სახალხო მეურნეობის აღორძინების საქმეებში. ის იმდენად მნიშვნელოვანია, განსაკუთრებით თანამედროვე პირობებში, რომ არ გადავამეტებთ თუ ვიტყვით, კოოპერაცია ერთი უდიდესი ფაქტორთაგანია სხვა სამეურნეო დაწესებულებათა შორის, რომელთაც დაკისრებული აქვთ სახ. მეურნეობის განვითარების როლი და საპასუხისმგებლო ამოცანები. ამისათვის კოოპერაციაში წამოჭრილი საორგანიზაციო საკითხებს, მათ დიქტოვებს და გადაწყვეტას იმ ამოცანების თვალსაზრისით. რომელიც კოოპერაციას აქვს დაკისრებული, უნდა მიექცეს უდიდესი ყურადღება. ასეთ საორგანიზაციო საკითხს წარმოადგენს საინსტრუქტორო საორგანიზაცია მუშაობის სათანადო სიმაღლეზე დაყენება.

კოოპერატიული მუშაობის გასაღრმავებლად, მისი ორგანიზაციულად მიზანშეწონილ მოსაწყობად — საინსტრუქტორო საორგანიზაციო აპარატი ერთი ისეთი მახვილი იარაღთაგანია, რომლის მსგავსი კოოპერატიულ მოძრაობას ვერ გამოუფიქრია და ვერც კომუნა, ვერც გამოგონივს. ამ აპარატის მუშაობაში მოსწავლე კოოპერატიული მოძრაობის სიძლიერე თუ სისუსტე; არ შეიძლება, თუ ეს აპარატი ვერ არის სათანადო სიმაღლეზე დაყენებული, კოოპერატიული მოძრაობა იყოს ძლიერი და წინააღმდეგ. ამისათვის არის, რომ ყველგან კოოპერატიული ორგანიზაციების მესვეურები არ ზოგავენ არავითარ საშუალებას, როგორც ორგანიზაციულს, ისე მატერიალურს ამ დარგის სათანადო სიმაღლეზე დასაყენებლად.

ვიმეორებთ, ასე იქცევიან ყველგან და სხვა ნაირად არც ჩვენ შეგვიძლია მოქცევა. შარშან გვეკონდა შემთხვევა გამოგვეთქვა ჩვენი აზრი საინსტრუქტორო — საორგანიზაციო მუშაობის დეფექტებზე ჩვენში.*) მას შემდეგ საინსტრუქტორო — საორგანიზაციო მუშაობის როგორც წყობაში აგრძედე მის მუშაობის შინაარსში დადებითი ცვლილება, შექმნილ პირობების გამო, არ შეიძლება შეტანილიყო და არც შეტანილა. ამნაირად, თუ დადებითი ცვლილებები მუშაობაში არ შეტანი-

ლა, საწინააღმდეგოდ ამ მუშაობის პირობები საშინაოდ გართულდა; გაათქვამებული მუშაობა საჭირო იმისათვის, რომ ჩვენი ორგანიზაციები კოოპერატიულ ორგანიზაციებს დაემგავსონ და არა მარტო სასოფროსო დუქანებს. ამისათვის საინსტრუქტორო — საორგანიზაციო აპარატის მუშაობა ძველებურ მდგომარეობაში დატოვება, ვიმეორებთ, განსაკუთრებით ასეთ გართულბულ დროს, შეუძლებელია.

ჩვენ ვამბობთ, კოოპერაციისაგან გაწეულ ხარჯებს ვერ ანაზღაურებს ის მუშაობა, რომელსაც საშუალოდ მივიღებდეთ ინსტრუქტორი ეწევა. ამის დამტკიცება არ არის ძელი: ავიღოთ რომელიმე ამოცანა საინსტრუქტორო განყოფილების მიცემული.

ამ ამოცანის შესრულების დროს ინსტრუქტორის მოვლინებაში გაწეულ ხარჯებს რომ შევადაროთ მათი ნაშუადღის რესულტატი, დავრწმუნდებით, თუ რა დიდ შეუსაბამოს ექნება ადგილი. რასაკვირველია, ჩვენ ამას საერთოდ ვეღარაკობთ. ამნაირად ჩვენის აზრით, საინსტრუქტორო მუშაობა მოითხოვს ძირითად რეორგანიზაციას.

საინსტრუქტორო — საორგანიზაციო საქმის სათანადო სიმაღლეზე დაყენების საკითხს ორი მხარე აქვს: პირველი — უკვე არსებული ძალების დარაზმ და ამუშავება, მაშასადამე, მათი მიზანშეწონილად გამოყენება; მეორე — საინსტრუქტორო საორგანიზაციო ძალების შექმნა-განვითარების რეორგანიზაციის საკითხი.

რამდენადაც საინსტრუქტორო — საორგანიზაციო აპარატი უდიდესი როლი აქვს მიუტუნებულ საქართველოს კოოპერაციის ახალ რელსებზე გადაყვანის და მის გამოჯანსაღების საქმეში, იმდენად ეს ორი საკითხი, ერთნაირი მნიშვნელობანი, მოითხოვს დიდ დაფიქრებას, დიდ აწონ-დაწონას. ამ წეროში, პრაქტიკული მოსაზრების გამო, ჩვენ შევხვებით ხალხის მხოლოდ პირველ მხარეს, ე. ი. არსებული ძალების ორგანიზაციულად მოწესრიგების საქმეს.

როგორი უნდა იყოს საინსტრუქტორო მუშაობის ორგანიზაციული წყობა, რომ ის უფრო ვიდრე აქამდე, აკმაყოფილებდეს იმ მრავალფეროვან მოთხოვნილებებს, რომელიც მას აქვს დაკისრებული.

სანამ ამ კითხვებზე პასუხის განმარტებას შეუდგებოდით, საჭიროდ მიგვაჩნია აქედანვე აღვნიშნოთ, რომ საინსტრუქტორო მუშაობის რეორგანიზაციის პროექტს საფუძვლად უდებთ ორ შემდეგ პრინციპს: სპეციალიზაციის და ცენტრალიზაციის და, როგორც მორიგ საჭირო ზომას, იმ ინსტრუქტორთათვის, რომელიც მიღებულ დებულების ძალით, ცენტრში არ უნდა მუშაობდნენ, რაიონების გაჩენას და იქ გადაყვანას სამუშევრად. ამ საფუძვლებზე და მათ დასაბუთებაზე იქნება აგებული, როგორც ჩვენი შემდეგი მსჯელობა, ისე ამ მსჯელობის შედეგი: საინსტრუქტორო-საორგანიზაციო განყოფილების დებულება.

II

რა მოსაზრების ძალით უნდა იქნას საინსტრუქტორო მუშაობა აგებული სპეციალიზაციის პრინციპზე?

ყველამ უწყის ის ურთიერთშორის დამოკიდებულება, რომელიც უნდა არსებობდეს კოოპერატიულ ორგანიზაციებს და მასაში მომუშავეთა შორის; კოოპერაცია მისი წარადის იმისაგან, რომ შრომა კოოპერატიულ ორგანიზაციებში იძლეოდეს უდიდეს ნაყოფს, იყოს „ცოცხალი, შემოქმედი“ და უნაკლო, სხვათაშორის იმისათვისაც, რომ შესაძლებელი იყოს ამ შრომის საუკეთესო პირობებში ჩაყენება. კოოპერატიულ ორგანიზაციებში ინსტრუქტორულმა შრომამ რომ უდიდესი ნაყოფი მოგვცეს, ამისათვის საჭიროა ინსტრუქტორის მიერც განსაზღვრული რიგი ამოცანებისა და რამდენადაც მიცემული ამოცანები ცოტა იქნება, იმდენად ნაყოფიერი იქნება ინსტრუქტორული შრომა, იმდენად მეტი ღირებულება ექნება მის ინსტრუქტორობას. კოოპერაციაში ინსტრუქტორულ შრომას მხოლოდ ასეთი საზომით უნდა მიუდგეს.

ასე ხდება სხვა დარგებშიც. სალიუსტრაციოთ ავიღოთ სკოლის მასწავლებლობა. როგორც ცნობილია, ეს ორი ცნება: „კოოპერაციის ინსტრუქტორისა“ და „სკოლის მასწავლებლისა“ ერთი დიდი მცნების „მასწავლებლობის“ მიმდინარეობა არ არის. ისინი სხვა არაა ამ დიდი ცნებისა.

ვინ არ იცის, პირველდაწყებითი სკოლებში, სადაც ყმაწვილებს ანბანს ასწავლიან შედარებით ნაკლებად აქვს ადგილი მასწავლებელთა შრომის სპეციალიზაციას, მაგრამ წამოიზრდებიან თუ არა ყმაწვილები, გადავლენ თუ არა შემდეგ კლასში, მასწავლებლების ფუნქციების სპეციალიზაცია აუცილებელი ხდება.

ამ მხრით სრული ანალოგია არსებობს „სკოლის მასწავლებლისა“ და „კოოპერაციის ინსტრუქტორის შრომის“. დაიწყება თუ არა კოოპერატიული მოძრაობა რომელიმე მხარეში, უმად ჩნდება ინსტრუქტორები კოოპერაციაში „ყოფლის მკოდენი“. მაგრამ მოიკიდებს თუ არა ფეხს ამ მხარეში კოოპერატიული მოძრაობა და ჩნდება თუ არა მოთხოვნილება მოძრაობის გარდამავებისა, ბუნებრივად დგება საკითხი ინსტრუქტორების სპეციალისტების შექმნისა, საინსტრუქტორო მუშაობის გასაღრმავებლად კოოპერატიულ მოძრაობის ისტორიას მუშაობის სპეციალიზაციის პრინციპზე აგების მეტი ვერ გამოუგონია და, ჩვენ გვგონია, ვერც გამოგონებს.

ამ უამარზებელი მუშაობის სპეციალიზაციის პრინციპზე აგება, იმდენად უდოა და ცნობილია, რომ წინანდელი ინსტრუქტორი, რომელიც კოოპერაციის ყველა მოთხოვნილებებს, დაწყებული წესდების შედგენის დახმარებიდან და დათავებული რევიზიამდე და კოოპერატიული მეურნეობის გამოკვლევამდე, აკმაყოფილებდა, თითქმის ყოველგან გაქრა კოოპერატიული პრაქტიკიდან. ჩვენში კი, კოოპერატიული მოძრაობის ჩამორჩენილობის მეოხებით, ასეთები დარჩა. ცოტათ თუ ბევრათ ხერხემალ მომაგრებული საინსტრუქტორო განყოფილებები ინსტრუქტორების ნაწილს ავალბენ კოოპერატიულ მშენებლობის საკითხებს, მეორეს — ანგარიშის მოწესრიგების საკითხებს, მესამე — რევიზიას და სხ. სხვანაირად შეუძლებელია იყოს.

კოოპერატიული მუშაობა, მოთხოვნილების დაგვარათ, გადადის ერთი ეტაპიდან მეორეზე; იგი თანდათან უმჯობესდება. ადგილობრივი მომუშავეები ყოველდღიურად იმატებენ გამოცდილებას. ეს ყოველდღიური გამოცდილება რომ ერთმანეთს შედარდეს, თეორიით გაშუქდეს და კრიტიკულად დაფასდეს, რომ საინსტრუქტორო მუშაობის მეთოდებში შეტანილ იქნას ის ცვლილებები, რომელსაც მოითხოვს ადგილობრივი პირობები, საჭიროა საქმის ღრმა ცოდნა. საქმის ღრმა ცოდნა კი მაშინ არის შესაძლებელი, როცა მომუშავეებს ეძლევათ განსაზღვრული ამოცანა და ამ ამოცანის ირგვლივ მუშაობას სპეციალურად აწარმოებს: იძენს როგორც თეორიულ ცოდნას, ისე პრაქტიკულ გამოცდილებას. ასეთია ის საერთო მოსაზრებები, რომლებიც გვაძლუბენ მომავალი მუშაობის პროექტს საფუძვლად სპეციალობის პრინციპი დაუდგათ.

როგორი მიმდინარეობა ქონდა ამ მიმართულებით ჩვენს პრაქტიკას, როგორი იყო მისი უარყოფითი მხარეები და რა კორექტებები საჭირო მისი სათანადო სიმაღლეზე დასაყენებლათ? საინსტრუქტორო მუშაობის სპეციალობის პრინციპზე აგება ჩვენი ინსტრუქტორთა წრისათვის არ არის ახალი იდეა: იგი 5 მაისის 1919 წლის საინსტრუქტორო ყრილობაზე სტიქიურად წამოიჭრა. მაგრამ იმ დროისთვის მიუღებლათ იქნა ცნობილი და „სასურველათ მომავლისთვის. („როგორც ედელი“) ჩვენ ვფიქრობთ, რომ მისი ცხოვრებაში გატარებამ დაიგვიანა; ამით აიხსნება ჩვენი, როგორც ინსტრუქტორების, ჩამორჩენა აქედან გამომდინარე შედეგებით. თავის მხრით ამ უკანასკნელს უნდა მიეკუთნოს განსაკუთრებული და ფრად საგრძნობი როლი საერთო საქართველოს კოოპერატიული მოძრაობის ჩამორჩენაში.

საქართველოში ინსტრუქტორული მუშაობა დღემდის საორგანიზაციო პერიოდს განიცდის. ამ საორგანიზაციო პერიოდის დინამიკა, თუმცა საშინელი წელის ნაბიჯით, მაინც ინსტიტუტურათ იკავად გზას მიზანშეწონილათ საქმის მოწყობისაკენ.

პირველ ხანებში კოოპერაციის ინსტრუქტორი კოოპერაციაში წამოჭრილ საკითხების უწინგერალ მკოდენი იყო. ასეთ მდგომარეობას ადრე თუ გვიან, რასაკვირველია, ბოლო უნდა მოეღობა. კოოპერატიულ მოძრაობის გაფართოებამ საგრძნობი გახდა „უწინგერალის“ უფარვისობა. ამისათვის, როგორც ზეგით აღვნიშნეთ, 5 მაისის 1919 წ. საინსტრუქტორო ყრილობაზე. საინსტრუქტორო მუშაობის სპეციალობის პრინციპზე აგების საჭიროება წამოიჭრა თუმცა სპეციალობის პრინციპი მაისის ყრილობამ მიუღებლათ იცნო იმ დროისთვის მაინც. საქმის სათავეში მდგომი ინსტიტუტურათ ამ იდეით ხელმძღვანელობდნენ.

ამ უარყოფით დადგენილებას სულ რამდენიმე თვის შემდეგ, განყოფილება იწვევს ორ ინსტრუქტორ ავრონოს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციაში სამუშევრად. მაგრამ, ვინაიდან სპეციალობის იდეა ყრილობიდან არ იყო საგაღებლათ აღიარებული, ალბათ, ეს გარემოება მუშაობის სისტემაზე გავლენას ახდენდა და სპეციალისტების სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციაში მუშაობასთან ერთად, სამომხმარებლო კოოპერაციაში მუშაობასაც დიდ დროს ანდომებდნენ. ამნაირად დაყენებულმა მუშაობამ 1922 წლის დასაწყისამი მიაღწია.

ახლა ვავითვალისწინოთ ამ რიგით დაყენებული მუშაობის უარყოფითი მხარეები: ისინი არსებითად გამომდინარეობენ საინსტრუქტორო მუშაობის სპეციალობის პრინციპზე აგების უარყოფიდან. პირველათ ყოფილი სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის განვითარების იმ სტადიისათვისაც კი ორი კაცი მუშაობა არ იყო საკმარისი. ისინი, სოფლის მეურნეობის ქვეყანაში — საქართველოში, ვერ შესძლებდნენ ამ რთულ საქმის მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას და თუ მხედველობაში მიიღებთ იმასაც, რომ ეს ორი კაცი სამომხმარებლო კოოპერაციაშიდაც მოღვაწეობდნენ, მათი შეუსაბამობა მოთხოვნილებებთან აშკარა იქნება. ამას გარდა უფრო დიდი უზღუდრება იმაში იყო, რომ ამ ორ კაცს არ ყავდათ ხელმძღვანელი, რომელიც ამ დარგში წამოჭრილ საკითხების გადაჭრაში მათ მიუვლბოდა კოოპერაციული თეორიის და სხვა ქვეყნების პრაქტიკის ცოდნით, გაეკეთებია ჯამი მათ კოლექტიურ ნამუშევრისათვის და, ამ ნაირათ, დახმარებოდა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის განვითარების უტყუარი ხაზის გაგრძელებაში. ამ სტრუქტურის დამწერი არა ერთხელ ყოფილა მოწმე იმისა, რომ ამ, კარგელაშვილი საინსტრუქტორო განყოფილებაში აყენებდა მუშაობის პროცესში წამოჭრილ პრინციპიალურ საკითხებს, რომელთა გადაწყვეტას პრაქტიკულ მომუშავეისათვის აქტუალური მნიშვნელობა ქონდა. ასეთ კითხვებზე პასუხს ვერ ლებულობდა, ვინაიდან, ვიმეორებთ, ამ დარგს პატრონი არ ყავდა. იმათთვის კი, ვინც ადგილობრივ განუწყვეტელი მუშაობის აწარმოებს (მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ მათი ცხოვრების პირობებიც!) ამის დაძლევა საქმაო ძელი საქმე იყო. შეიძლება ვინმე იფიქროს, რომ ეს ყოველივე განყოფილების გამგეს უნდა გაეკეთებია. ეს მხოლოდ გაუგებრობის შედეგი იქნება. საინსტრუქტორო მუშაობა იმდენად მრავალფეროვანია, რომ ვინც მას ცოტათი მაინც იცნობს, ის არასოდეს არ გააქვთებს ასეთ დასკვნას.

ამ უარყოფითი მხარეებთან ერთად იყო ერთი ნაკლიც, ფრად დიდი მნიშვნელოვანი; ჩვენ იმ ანტაგონიზმზე ვლაპარაკობთ, რომელიც, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის განყოფილებასა და სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციაში მოღვაწეთა შორის. საქართველოს კოოპერატიული მოძრაობის ისტორია, ალბათ

*) „კავშირი“ № 16 1922 წ.

აღნიშნავს იმ ზიანს, რომელიც ამ ანტაგონიზმმა მიყენა კოოპერატიული მოძრაობის განვითარებას და რომლის შედეგები, ჩვენ რომ ასეთ ხანას არ განვიცდით როგორც ჩვენი, ჯერ კიდევ დიდხანს იქნებოდა საგრძნობელი, ამისათვის საჭიროა აღინიშნოს, რომ ინსტრუქტორი მუშაობის პროცესში, თუ მას სურს, რომ ნაყოფიერი იყოს, უნდა დაეყრდნოს კოოპერაციის შეგნობა ძალებს და მათი საშუალებით და დახმარებით უნდა ეცადოს მათთან ერთად გამომუშავებულ გეგმების განხორციელებას. ამ ანბანურ კომპარტიტებს მხოლოდ იმისთვის უყვართ ფიქსაციას, რომ ჩვენი კოოპერატიული მოძრაობის ჩამოყალიბების მეოხებით, ისინი კი ხშირად ეძლევიან დავიწყებას. ასეთი უარყოფითი მხარეებით დაუყენებულმა მუშაობამ, როგორც ზევით აღვნიშნეთ, მიიღწია ამ მიმდინარე 1922 წლის დასაწყისამდე.

ამ ხნის განმავლობაში ბევრი რამ გამოიკვეთა ჩვენს ცხვრებაში. უკანასკნელი წლების ეკონომიურ კრიზისის გაღრმავებამ ყველას ყურადღება ნებისით თუ უნებლიეთ მიიპყრო საოფლის მეურნეობის აღორძინებას. ყველასათვის აშკარა გახდა, რომ გლეხების საქართველოში ეკონომიური ევოლუციის გამოსავალი წერტილი დღეს შეიქნა საოფლის მეურნეობა. ამ საერთო მოძრაობამ „ეკავშირებდა“ იქონია გავლენა: მან მოიწოდებდა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის დარგში მუშაობის გაღრმავება და გაფართოვება; 20 იანვრის 1922 წ. „ეკავშირის“ სეკრეტარიატის გადაწყვეტილებით გამოყო სასოფლო-სამეურნეო დარგის ინსტრუქტორმა და ცალკე ეკავშირის სასოფლო-სამეურნეო განყოფილება დაარსდა. ამანარა, დასაბუთებული მიზნის განახორციელებელი საშუალება გამოიხატა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციაში მომუშავე ინსტრუქტორები სრული გამოყოფაში და ჩამოშორებაში სომხმხარებლო კოოპერაციაში მომუშავე ინსტრუქტორებიდან. ამას გარდა გადიდდა შტატი მთელი რიგი ახალი პირების მოწოდება. რაც შეეხება მუშაობის დაწყებას და მის წარმოებას, ის არსებითად ძველი დარჩა და ამ გაგრძელებას კი გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა...

ამნარა, თუ წინათ მუშაობის ფუნქციების გაწმენდის წინააღმდეგ იყავით, რასაც, ვიმეორებთ

*) ს. დარიანი: „საქართველოს ეკონომიური ვითარებისათვის“ 1921 წ.

პროფორგანიზაციები და „სოფლისმშენებლები“

(გაგრძელება)

ჩვენ ვხედავთ, რომ ახალი ეკონომიური პოლიტიკის თანახმად სახელმწიფო წარმოება საკუთარ სამეურნეო ფეხზე უნდა იდგას და, ვაი მუშის ბრალი, თუ რომელიმე სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის წარმოების ფეხები დიდ ტანს ქვეშ საცობდავით იხლართება; მთელი სიმძიმე მუშას დაწევდა კისერზე, მაგალითისათვის შორს არ დაგვირდება წასვლა ავიღოთ სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს განყოფილება თამბაქოს ტრესტი აღმშენებლობითი განუ. (ერთი. ცი.) და წყალშენი პირველი ამათგანი ამხადებს თამბაქოს, თამბაქო იყიდება მაშინვე სალაროში ფულია და მოსამსახურენი თავის დროზე კმაყოფილებიან ჯამაგირით. მეორე დაამხადა ავტური და ქერაბიანი, ეკონომიურათ. სუსტნი ვართ ახალი სახლების აშენებას ვერ მოჰქიდა ხელი ვერც სახელმწიფო, ვერც კერძო პირმა. დამხადებელი სიმდიდრე უმძიმრათ არის, პირა ფული ჯერ ვერ შესძინა სალაროს. მესამე განყოფილება (წყალშენი) დაიწყო არხების გაყვანა, ელექტრონის სადგურების პროექტების შედგენა, მაგრამ არხების გაყვანა ჯერ არ დაიწყო, ელექტრონის სადგურები ჯერ არ არის ამუშავებული. გამოდის, რომ ამ განყოფილებაში არაფერი შემოაქვს, ჯერ ხარჯავს და მისი არსებობა აუცილებლობას კი წარმოადგენს. ჩვენ ვხედავთ რომ ამ სამი განყოფილებიდან, იმას, რომელიც ხალხისათვის ყოველ მხრივ მაგნიტულ თამბაქოს ამხადებს (თამბაქოს ტრესტი) დღესვე ნაღდი ფული შეაქვს სახ. მეურნ. უმ. საბჭოს სალაროში და ამ განყოფილებაში მომუშავენი წესიერად კმაყოფილებიან. იმ განყოფილებები კი, რომელზედაც ჩვენი აღმშენებლობის და მეურნეობის აყვავება დამოკიდებული დღეს ვერაფერი შეაქვთ სალაროში და იქ მომუშავენი განიცდიან გაჭირვებას. ცხადია, აქ უსამართლობა და სადაც უსამართლობა არსებობს დამანაშავის დისჯა თუ არა, მონახვა და დასახელება მაინც კი შეიძლება. ჩემის აზრით სახ. მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს სათავეში ცუდი „ხოზიანისტენიები“ მოექცნენ, ახალი ეკონომიური პოლიტიკა ცუდად გაიგეს და ცხოვრებაშიც ასევე გაატარეს. სახელმწიფომ დააკისრა სახალხო მეურნეობის უმ. საბჭოს გამოყენება ცოცხალი ძალა, არსებული დაუმუშავებელი სიმდიდრე და შეიქმნა პირობები წარმოების აყვავებისათვის, სახ. მეურნეობის უმ. საბჭოს მოვალეობა იყო ისე ემოქმედებინა, რომ შემოსავალს გასავალი მაინც დაეფარა, ამას ავალბებდა მას ახალი ეკონომიური პოლიტიკა.

ამის კვალობაზე შეიძლო მას შეეძინა განყოფილებები. მან კი ჩაიბარა ისეთი განყოფილებები,

მაც გათქმავინათ.

გაზეთ „მუშის“ № 202 და აგრეთვე წინა კვირაში მოთავსებული იყო წერილები ბორჯომის წყლის შესახებ და აგრეთვე პასუხი საკურორტო სამმართველოს მიერ.

მე წერილებს უკან აღარ დაუბრუნებდი, რადგანაც ნათლად გამოიკვეთა თუ ვინ ბრძანდება ხომიკი და კომპ, ვის მფარველობს ქვეშ იმყოფე

ენება მოქონდა კოოპერაციული მოძრაობისათვის, ახლა, განყოფილების ცალკე გამოყოფით და დაარსებით დაშვებული იქნა მეორე, საწინააღმდეგო შეცდომა. ყველასათვის აშკარაა, რომ ეკავშირის სასოფლო-სამეურნეო განყოფილება, არსებითად მეორე საინსტრუქტორო განყოფილება; ამ დარგში მომუშავე ინსტრუქტორები იგივე ორგანიზატორებია, მხოლოდ სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციაში მომუშავე ინსტრუქტორებს საკმაო საერთო საქითხები გვაქვს, წმინდა ინსტრუქტორული, და ასეთი საერთო საქითხები, მიზანშეწონილი იქნებოდა, რომ კოლექტიურათ სწავლებოდეს. სასურველია აგრეთვე რომ ორივე დარგში მომუშავენი იცნობდნენ იმ განსხვავებას, რომელიც არსებობს სამომხმარებლო და სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციაში მომუშავეთა გეგმებსა და მუშაობის მეთოდებში. მანამ, რომ დღესაც საინსტრუქტორო ნაწილის ორთა გაყოფამ შესწავილა გაყოფილია შორის ყოველივე კავშირის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის განყოფილებამ არ იცის, რას აკეთებს სამეურნეო კოოპერაციის განყოფილება და წინააღმდეგ. ამასთან ერთად თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ მოსაზრებასაც, რომ სამომხმარებლო კოოპერაციის უფრო მეტი მომხმარებელი ინსტრუქტორები ყავს, რომელიცა გავლენაც სასოფლო სამეურნეო კოოპერაციის ინსტრუქტორებზე მხოლოდ დადებითი იქნება, აშკარა შეიქნება, ერთი მეორისგან სრული დაყოფის მიზანშეწონილობა.

ჩვენ ვფიქრობთ რომ დადგა დრო როცა ამ ანომალიასც ბოლო უნდა მოეღოს; ეს ორი განყოფილება კვლავ უნდა შეერთდეს ფუნქციების სპეციალიზაციის მიხედვით. უნდა შეიქნეს ერთი საინსტრუქტორო განყოფილება ქვეგანყოფილებებით: სამომხმარებლო-კოოპერაციაში და სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციაში. როგორც სამომხმარებლო კოოპერაციაში მომუშავე ინსტრუქტორებს ეყოლება თავიანთი ქვეგანყოფილების გამგე, ისე სასოფლო-სამეურნეო ქვეგანყოფილების მომუშავე ინსტრუქტორებს ეყოლება თავიანთი გამგე, რომლებიც იქნებიან მახლობელი ხელმძღვანელი თავიანთი ქვეგანყოფილების.

(გაგრძელება იქნება)

ა.ლ. ცაგარეიშვილი.

რომლებიც ახლო მომავალში ვერ შექმნიდნენ ღირებულებას, დაუდო პირობა მუშა-მოსამსახურეებს და ბოლოს გამოუცხადა; „თქვენ კისერზე ჩამოგვეყიდეთ, თქვენ ვერაფერს ვერ ჰქმნით, თქვენი რჩენა არ შეგვ ძლია, თქვენი თავი თქვენვე ირჩინეთ“. ეს აბსურდული მისვლა და ასე გაგებული ახალი ეკონომიური პოლიტიკა ჩქარი ნაბიჯით წავიყვანს უკან. სახ. მეურნ. უმ. საბჭოს პირდაპირ მოვალეობას შეადგენს სახელმწიფო წარმოების აყვავებას ყოველ მხრივ ხელი შეუწყოს და თუ რომელიმე დარგი, რომელიმე განყოფილება ჩამოიწია იმიტომ, რომ „დღესვე მოსავალი“ არ აქვს ამ დიდმა ორგანიზაციამ უნდა შესძლოს მისი ხელის შეწყობა, მისი ფეხზე წამოყენება. აი ამაშია უმთავრესი ძალა სახელმწიფოებრივი მრეწველობის.

როგორ მოიქცა სახალხო მეურნეობის უმ. საბჭო? მან ქვეყანას ყურები გამოუქცადა წყალშენის მიერ წარმოებულ მუშაობათა აღწერით და მუშა-მოსამსახურეებს გამოუცხადა თქვენ ვერაფერს ქმნით ჩემთვის ზედმეტი ბარგი ხართო. იმას გარდა რომ სახ. მ. უმ. საბჭომ სისუსტე გამოიჩინა ეკონომიური თვალსაზრისით, შრომის კანონიც დაარღვია და რაც უმთავრესია, როგორც „დღი კაცს“, შერჩა ეს უსამართლობა. აღსანიშნავია ერთი გარემოება: სახ. მეურნ. უმ. საბჭო თავს იმართლებს: განყოფილება ზედმეტ ბარგათ დამაწვა, მას თავის მოვლა არ შეუძლიათ. თუ ასე ვიწრო ფარგლებში მოვაქცევთ ახალ ეკონომიურ პოლიტიკას, მაშინ ბევრ რაიმეს სამუდამოთ ჯვარი უნდა დაუსვათ.

საკითხი უფრო გარკვეულათ უნდა იყოს დასმული სახელმწიფომ უნდა დაეავსოს სახ. მეურნ. უმ. საბჭოს მუშაობა წარმოების სხვა და სხვა დარგში.

განყოფილებებში შტატების შექმნა მხოლოდ სახ. მეურნ. უმ. საბჭოს საქმე იყოს და მას გათვალისწინებული უნდა ჰქონდეს, რა წარმოების განვითარება შეიძლება ჩქარის ტემპით და რისი არა.

მას არ უნდა ჰქონდეს საშუალება სთქვას: ამა-და ამ განყოფილებაში არაფერი შემოაქვს და მოსამსახურეებს ჯამაგირს ვერ მივსცემო.

კანონის დარღვევისათვის ისევე უნდა მოეთხოვოს პასუხი, როგორც კერძო პირს.

მხოლოდ ასეთ პირობებში აქვს მნიშვნელობა პროფესიონალურ ორგანიზაციებს, მხოლოდ ასეთ პირობებში დაიცავს თავის მუშურ ინტერესებს მუშათა ორგანიზაცია.

ბ. ჰეიშვილი.

(შემდეგი იქნება)

ბა და ვისი პროტექციით ჩამობრძანდა ეს ვაჭართანი. მხოლოდ საჭიროდ ვსთვლი დაფუძნო ის, რაც მე იცი.

ამოუვარდელი ყოველივე მოსკოვის კაპიტალისტები, ეს მოჩვენება. აშკარა შეიქნა ყველასათვის, რომ მის უკან იდგნენ არა კაპიტალისტები, არამედ აფიორის ხალხი, თორემ, თუ კი ახი ათას ოქროს მანეთს სდებდნენ ბორჯომის მონოპოლისათვის, ნუ თუ 10 ვაგონი წყლის ფასი, რაც სულ 12,000 მანეთს (ოქროთი) შეადგენს, ვერ გადაიხადეს და წყალი აფორისტული გზით წაიღეს. ასეთი კომბინაციები ძველადაც იცოდნენ. არა ერთხელ დაუტყუილებათ დაწესებულებანი და კერძო პირები ასეთ პირობებს. რაღა სმოლსკი და კომპ. და რაღა ხომიკი და კომპ.!

დაუვიწყრად მის მიერ მიღებულ დებულებებს მოსკოვიდან:

1 ფულები (25,000 მან. ოქროთი) გადმოგზავნილია. წყალი დატვირთეთ. სახელ-აღნიშნულ დუბლიკატით.

წყალი დაიტვირთა. 2—სახანკმა „პერევედი“ არ მიიღო. (შეიძლება მეტი ტვივრობა, მანკმა ფული არ მიიღო გადმოსაგზავნათ!)

ახალი აგებანი

— რედაქციამ მიიღო სამეცნიერო კრებული „ჩვენი მეცნიერების“ № 2—3. დაწვრილებით შემდგ.

— წერა-კითხვის უცოდინაროთა ლიკვიდაცია. საქართველოს ქიმიკოსთა კავშირმა თანახმად ცენტრიდან მიღებულ ღირებულებისა დადაგინა, თავის წევრთა შორის წერა-კითხვის უცოდინარობის სრული ლიკვიდაცია მოახდინოს, მომავალ 1924 წლის 1 იანვარამდე.

— მიწა-ტყის კავშირმა. სახალხო მამულების მუშათათვის გამოიწერა 300 ცალი გაზეთი, ქართულ-რუსულ-სომხურ ენებზე, რომელიც—კიტვილისში გამოიღო.

— მედიკოსანტარულ მშრომელთა კავშირმა გადამო თავის კულტ-ფონდიდან 150 მილიონი მანეთი თავის წევრთათვის კლუბის მოსაწყობად.

— ავკალიელთა მუშადგომლობა. ავკალის წყალსადენის ადგილკომმა, წყალსადენზედ მომუშავეთა სახელით მიმართა თხოვნით მ. გ. ს. ს. კავშირს, რათა იშუამდგომლონ სადაც ჯერ არს, რომ ავკალის წყალსადენის მანქანასთან, ჩერდებოდეს ყველა მატარებლები.

— სპეციალური ტენიკუმები. განათლების კომისარიატთან არსებულმა საბჭომ დაავალა პროფ-განათლების მართვლობის წარმომადგენლს რესპუბლიკის ფარგლებში სპეციალურ ტენიკუმების სია, ტენიკუმების ქსელის დასამტკიცებლად.

— ვაჭრობა-მრეწველობის ბანკი. უმაღლეს სამეურნეო საბჭოს პრეზიდიუმმა გადასწყვიტა დაარსოს ვაჭრობა-მრეწველობის ბანკი.

— სამხედრო რევტრინუზაში. ქართული დივიზიის სამხ. რევტრინუზაში 26 ივლისს გააჩვენეს წითელ არმიელების ა. გოგლაძის, კიკნაძის და სხვათა საქმეებს, რომელთაც დებურტრობა ბრალდებათ.

— პროფკავშირებში. სააღმშენებლო განყოფილების გაუქმების შემდეგ საქ. პროფკავშირთა ეკონომიურ განყოფილებამ მიზან-შეწონილად სცნო სადა. განყოფილების ქარხნები გადაეცეს სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს ეკონომიურ განყოფილებას.

— სოციალურ დაზღვევის განყოფილების თავმჯდომარედ სოციალურ განყოფილების პრეზიდიუმის მიერ დანიშნულია აბ. ცომაია.

— პროფკავშირთა ყრილობის მოსაწვევად. პრეზიდიუმმა დაამტკიცა პროფკავშირთა ყრილობების მოსაწვევი დღეები. კომუნ. მეურნეობის მუშაკთა ყრილობა მოწვეული იქნება 10 სექტემბერს. ამის შემდეგ დანიშნული იქნება სხვა პროფკავშირთა ყრილობის დღეები. ხოლო განათლების მუშაკთა ყრილობის დღეები.

უნდა გამოიკვეთს ყოველივე!

(მიწ.-მოქმედების კომისარიატის საყურადღებოთ)

გასული წლის „ტრიბუნის“ № 330 ჩვენ გვქმნდა მოთავსებული წერილი ლანჩუთის ე. წ. „სამეურნეო ტენიკუმის“ შესახებ. ჩვენ და ჩვენთან ერთად ლანჩუთის რაიონის მცხოვრებნიც დაინტერესებული იყავით იმ თაობად, რომ ხსენებულ სკოლის საქმე მოგვარებულიყო და საქმე წინ წასულიყო, მაგრამ უხეირო ხელმძღვანელების მეოხებით საშველის-შვილო საქმე წახდა. ჩვენ ვფიქრობდით, რომ სათანადო უწყება იმ პირთ, რომელთა წინააღმდეგ ჩვენ ხსენებული წერილი მოვითავსეთ, პასუხს მოსთხოვდა, რადგანაც ამ პირებმა პასუხი არ გავაცეს, პირში წყალი დავატეხე და ჩაუმიღე...

ჩვენ ვსწერდით; „მამული, რომელიც ეკუთვნის სკოლას და უმეტესად კერძო შემოწირული არის, მიუხედავად მთავრობის დიდი დახმარებისა, ფულით თუ ინვენტარით ამდენ ხანს შეუძლებელია შეუქცევდეს და მივდებულა“. ადგილობრივ მცხოვრებთ: „კულტურულ მეურნეობის ჩვენების, ერთგვარ შეჯიბრების მაგიერ, აჩვენეს უცოდინარობა, უილაჯობა და მომავლიანი საქმე გაამსახურავეს“, ერთი სიტყვით ჩვენ იმას ვამბობდით. რომ მთავრობის ფულში, კაპეიტოლის შეგროვით, ხალხის ნაამბარი, ხული წლის განმავლობაში უთავბოლოდ ხარჯეს და იმ მთავარ დარგში, ბალის გაშენებაში ვითომდა დახარჯეს ხსენებული ფულები, „შედეგათ

3—გამოვედი. ფული თან მომიქცა. ორი კვირა ვადის, არაფერი სჩანს. 4—ფული ამიერ-კავკასიის ეკონომიურ განყოფილებაში შევიტანე ტერგაბორილიანთან. ნაწილი ფულად, ნაწილი ექსპლუატაციის ტერგაბორილიანს კი სომხეთის ნაგარეთ ვაჭრობის წარმომადგენელთან და არა ეკონომიურ განყოფილებასთან. 5—მოვედივარ ფულშით. ამასობაში წყალი ჩადის მოსკოვში, ჰყიდია წყალს და ნაწილს მართლაც აგზავნიან. რა ენაღებოდათ მუშათა ნაშრომნი! ან რომ დაკარგულიყო პასუხს ვინ აგებდა?

საქართველო ყოველივე ამას მიეცეს მსვლელობა, რომ გამოიკვეთს ეს აფიორა და დაპატიმრებულ იქნეს ხომიკი, რათა გამოიკვეთს, თუ ვინ უწყობდა ხელს ამ ვაჭართან.

რომ ეს აფიორა, თუ მომთხვენ, ვკისრულობ დავამტკიცო. სასამართლოში, წინააღმდეგ შემთხვევაში მე ვიქნე მიცემული პასუხის გებაში.

დ. ქეზაძე.

თა ყრილობა კი უნდა შეფარდებული იყოს სრულ რუსეთის განათლების მუშაკთა ყრილობასთან.

— კოჯორის აგარაკის ექსპლუატაცია. კოჯორის აგარაკის ექსპლუატაციისათვის გამოყოფილია 63 აგარაკი 308 ოთახით. ეს აგარაკები დაახლოებით მიმდინარე ზაფხულს შემოიტანენ 7.400 მანეთს და 20 კაპ ოქროთი.

— ბავშთა დაწესებულებები. 1923 წლის პირველ ნახევარში ქალ. ტფილისში არსებობდა სულ 111 ბავშთა დაწესებულებები. დაწესებულებები სამოსწავლო აღმზრდელობითი ხასიათისანი იყვნენ. მათ შორის 82 იყო შრომის სკოლა, ბავშთა სახლი—10 და ბავშთა ბაღები—19.

— სახელმწიფო აღმშენებლობის კომიტეტის გადახალისება. უმაღლეს მეურნეობის საბჭოს პრეზიდიუმმა დაადგინა: გადახალისოს სახელმწიფო აღმშენებლობის კომიტეტი. დაშალოს ეს ორგანიზაცია და მის მაგივრად დაარსოს სააღმშენებლო ტენიკური კომიტეტი.

— უმუშევართა წმენდა. შრომის ბირჟის კომიტეტის დადგენილებით ამ დღეებში დაიწყება წითელ არმიიდან განთავისუფლებულ უმუშევართა გენერალური წმენდა.

— მუშების დახმარება. ქალ. კომუნალური მეურნეობის მუშათა კავშირში დარაჯთა და მეცხოვეთავან ამა წლის 1 იანვრიდან 1 ივლისამდე შემოვიდა შემოწირულობა გერმანელ ფაბრიკანტების სასარგებლოდ 268,829,000 მან. წითელი ფლოტის, 86,940,000 მან საპაირო ფლოტის, 486,340,000 მან. და სანატორიუმ „არაზინდო“-ს ასაგებად 667,191,000 მან.

— ქალაქის აღმასკომის დადგენილება. ტფილისის აღმასკომის მცირე პრეზიდიუმმა 14 ივლისს სხდომაზე დაადგინა, წინადადება მიეცეს ქალაქის გამამშენებლებელ სექციას პირველ რიგში სასწრაფო წესით განახორციელოს შემდეგი გეგმა: 1. მუშათა უნის განაპირა ქუჩების დასრულება-შეკეთება. 2. ყველა საბჭოთა სახლების, ქალაქის დაწესებულებათა წარმოებების შენობათა სახურავების შეკეთება. 3. ქალაქის ხიდების შეკეთება. საერთოდ, პირველ რიგში კი ავლაბრის ხიდის. 4. სანიტარულ პირობების გაუმჯობესების მიზნით გათვალისწინებულ მუშაობის დაუყოვნებლივ შესრულება და სხვა.

პარტიაში

ხუთშაბათს, ივლისის 26 საღამოს 7 საათზე პარტიულ კლუბში დანიშნულია მეოთხე რაიკომის (1, 2 და 3 უბანი) წევრების საზოგადო კრება. ვალდებულია ყველა პარტიული ამხანაგები გამოცხადდნენ აღნიშნულ დროზე.

რაიკომის მდივნის მაგ. დ. რატაიანი.

კი ამ „ბალის გაშენების“—მივიღეთ—არაფერი, ის ადგილი, სადაც ბალის გაშენება დაიწყეს ისე ბუჩქ-ეკლით არის მოკლული.

მეორე საქმე, რომელიც არა ნაკლებ სამსახურათ იყო გამგების მიერ აღებული, გახლავთ თვით ტენიკუმები. ჩვენ ვწერდით, რომ სკოლის საქმე მერტად უნდაგეშო და გაქცევდით სათანადო უწყების ყურადღებას იმ გარემოებას, რომ „იქ სადაც პასუხისმგებლობის შეგნება ნაკლებ აქვთ შეთვისებული საზოგადოებისა და მოწვევითა წინაშე თუ მთავრობის წინაშე მაინც არ უნდა იყოს ეს პასუხის მგებლობის შეგნება საგაუდებლო?“. მაგრამ ჩვენი თქმა, მაშინ დარჩა ხმად მღალაღებელისა უდაბნოსა შინა, თუმცა ჩვენ ვამბობდით, რომ „საქიროა მთავრობამ მოახდინოს რევიზია და გამოიკვიოს ყოველივე, რომ იმ მითქმა მოთქმას, რომელსაც ადგილი აქვს საზოგადოებაში ბოლო მოეღოს“.

ჩვენ არაფერს ვიტყოდით ეხლა, რომ ხსენებული ვაჭართნები და მათი კომპანია ჩამოშორებული იყოს ამ საქმეს და ძველებურად არ აფუქედეს მომავლიან საქმეს. ჩვენის აზრით, დროა ყველაფერი გამოიკვეთს, რადგანაც ამ საქმის ბურჟსში დატოვება დალუპავს ამ კულტურ დაწესებულებას.

1. ლანჩუთის სამეურნეო სკოლა, როგორც დაწესებულება არსებობს 5 წელი, მას აქვს აუარებელი შემოწირულობა მიღებული კიდევ ნიკოლოზის

მეფავე რეიგის დროს, როგორც კერძო პირებიდან, ისე საზოგადო დაწესებულებებიდან. მენშევიკებიც დიდ ყურადღებას აქცევდნენ მას, ტყვილა კი არ დაარქვას „ნ. ჯორდანიას“ სახელი. საქართველოს საბჭოების პირველ თვეებში, მარტო, ერთხელ მიიღეს, 60 მილიონი მანეთი, მაშინ ეს თანხა უდრიდა სულ-ოტა—სამ. ათას მანეთს. ეგ და სხვა ბევრი თანხებიც აგრეთვე ინტენსიური აქვთ მიღებული. შედეგათ კი არაფერი არ არის გაკეთებული.

2. წამოიღეს ვინმე შევარდნაძის სახელი, რომელიც დროებით რუსეთში იყო დარჩენილი: ალბათ იფიქრეს, რომ მოქ. შევარდნაძე რუსეთში დაიღუპებოდა... დადგეს ბაღის ეზოში მთავრობის ფულებით, დახურეს კრამიტით, შემდეგ რუსეთიდან დაბრუნდა მ. შევარდნაძე, მოითხოვა მისი სახელი და წაიღო უკან, მაგრამ კრამიტით, შენობის გაფუჭებისთვის, ამ რიგით სკოლამ იზარალა გადატან გადმოტანა, დადგმა შეეცადა და სახურავი.

3. მოველელობით დაიღუპა რამოდენიმე ინგლისური ჯორი და ცხენები, რომლებიც ადგილობრივ ხელოსნ-ფულეებამ მისცა. აგრეთვე 14 ცხენისათვის მიცემული მოწყობილობა „ხაშუტები“ უნაგირები და სხვა განადგურებული და დატაცებულია.

4. სისტემატიურად სკოლის ცხენებით და ხარებით სარგებლობდნენ კერძო პირები, სახან-სათესათ თუ გაღასახადით, მაშინ, როდესაც სკოლის მამულში დატარებული მომუშავეებიც კი იყო საჭირო, რომ მიწის დამუშავების სეზონი არ გასულიყო.

5. შეძენილ იქნა ორი ვაგონი საუკეთესო და სახევი 13 არშინიანი სიგრძის ხის მასალა, რომელიც ააშენებდნენ ორ-სამს საუკეთესო ხის სახლს, ორი წლის განმავლობაში, ეგ მასალა ხან ვის მისცეს ხან ვის და შედეგათ რამოდენიმე ათეული ლამაზი ლა დაჩა...!

6. „სამეურნეო ტენიკუმი“, თითონ სკოლის საქმე ისე სამასხროთ გახადეს, რომ მე ფიქრობდი სათანადო უწყება განათლების კომისიარტის დროზე მიიღებდა საჭირო ზომებს ამ ბოროტების აღმოსაფხვრელად საქმე შემდეგშია: განა მარტო ის კმარა, რომ სკოლას დაარქვა ტენიკუმი, მიიღო მოწაფეთ ყველა ის, ვინც კი მოისურვებს და რა ცოდნისაც არ უნდა იყოს... აქ კი ეს ასე იყო:

მთელი ორი წლის განმავლობაში ბინა ვერ გამოჩანს. არც ერთი სპეციალისტი მასწავლებელი არ ჰყოლიათ, სწავლა ნორმალური ერთ დღესაც კი არ ყოფილა და გამგევი კი ამ დროს ტფილისში „ტენიკუმის საქმეების“ გამო 36 დღე დაჰყო!

ეს არის საქმე?.. და შედეგი კი საშინელია. განათლების კომისიარტის განკარგულებით ტენიკუმი უნდა დაეხმარა ი. წ. მაისის თვიდან მოწყვეტეს კი გამოცდები ჩაებარბინათ აქვე I ტენიკუმი. რა მივიღეთ შედეგათ? მე II კლ. 17 მოწაფეებიდან მხოლოდ 2 ჩააბარა გამოცდა. I კლ. 22 მოწ.—სამა. სწავლება და საქმის მოწყობაც ასეთი უნდა?!! ამაზე მეტი დანაშაულის ჩადენა მოწაფეთა და საზოგადოების წინაშე წარმოუდგენელია.

ფიზიკურ კულტურისათვის

სიცოცხლის შემომქმედმა გაქანებამ მრავალ შტოებად დაჰყო ცოცხალ არსებთა განვითარება ყველა შტოებს შორის ერთიან, —შემდეგ ადამიანთა მოღვაძე წოდებულმა—თავის გაბატონებისათვის ბრძოლის პროცესში მოიპოვა ისეთი იარაღი, რომელმაც სამუდამოდ განსაზღვრა რა მისი განვითარების ხაზი.

ის შეიქმნა ამ იარაღის საშუალებით მფლობელი თავის ყოფილ მომქმედებ. მე გვგონის ხომ ინტელექტი. მისი საშუალებებით ადამიანმა შესძლო ხელოვნური იარაღის კეთება და სწორედ ამ მომენტიდან იწყება ისტორიაც. ხელოვნური იარაღის კეთებამ საბოლოოდ დააშორა ის სხვა ცხოველთა მოდგმებს და ამიერიდან მის ბუნებაზე გაბატონების გავრცელების საზღვარი არ უქანს. მისი მნიშვნელობა განუსაზღვრელია კაცობრიობისათვის, რადგან კაცობრიობა, როგორც ასეთი, მისი არსებობიდან იწყებს თავის წელთა აღრიცხვას. მაგრამ ადამიანს „ცხოველობა“ არ დაუკარგავს მანც. შეგრძნებები, ინსტიქტები, ეფექტები, გერძობელობა და ნების ყოფა მას საერთო აქვს თავის ყოველ მომქმედებთან და ისევე ამოძრავებენ მას. როგორც ყოველ ცოცხალ არსებას. რასაკვირველია ისინი მის არსებაში გაიცლებით მალა სდგანან გარკვეულობითა და ინტენსივობით, ვიდრე ცხოველებისაში, მაგრამ პირველ დასაბამს ისე მაინც არ დაშორებინან, რომ შეიძლებოდეს მათი სრულიად ახალ მოვლენებად დასხვა.

ინტელექტმა მისცა ყველაფერი ადამიანს, რომელიც ის დღეს ამჟამად, მაგრამ არსებით, ძირითადად, საიდანაც ის წარმოიშვა და რომლის მიმართ ის შეიძლება მხოლოდ ანარეკლი იყოს, —შეადგენს ადამიანის ნების ყოფა. თანამედროვე ფსიქოლოგიისათვის თუ რაიმეა უდავო, ეს ის, რომ ადამიანის ყველა სულიერი ნიჭიერებათა შორის, —შეგრძნება, ინსტიქტები, აფექტები, გერძობები, და სხვა—ნება შეადგენს უფრო ძირეულს არსებას.

ტყუილად კი არ ამტკიცებდა კანტი პრაქტიკულ გონების პრინციპს თეორეტიკულსაზე, ანუ ნების ყოფისა ინტელექტზე. არც ერთი დაიდი ვითარება ისტორიაში, პიროვნული თუ კოლექტიური ძლიერი ნების გარეშე არ მომხდარა.

ლენინი იმითმ ითვლება დღეს, უძლიერესი პიროვნებად მსოფლიოში რომ განწირვის ემს, ყოცა საბჭოთა ხელისუფლებისათვის არ იყო არ-

კიდევ სხვა ბევრი ფაქტების მოყვანა შეიძლებოდა, მაგრამ ჯერ-ჯერობით ეს ვიკნარით.

და ყოველივე ამგვარ ბოროტ-მოქმედებას არ შეიძლება ყურადღება არ მიექცია ადგილობრივ ხელისუფლების მაგრამ რა...

სამეურნეო ზოგ „გავლენიან“ პირების მეოხებით ამ საქმის გამორკვევა აქნამდი არ მოხერხდა... მუშათა და გლეხთა ლანჩუთის საბჭოს ამ საქმის შესახებ ჰქონდა მსჯელობა. საბჭოს დადგენილების თანახმად აღმასკომი 15 მარტს 1923 წ. № 913 სწერს განათლების სახალხო კომისარს ასული მიწათ-მოქმედების სახალხო კომისარს „ლანჩუთის საბჭომ თავის 11 მარტის სხდომაზე იმსჯელა ლანჩუთის სამეურნეო ტენიკუმის დღევანდელ უნუგეშო მდგომარეობის შესახებ, დაადგინა: ეცნო ბოს ცენტრის ზემო-აღნიშნულის შესახებ და ეთხოვოს, რათა დაუყოვნებლივ გამოგზავნოს სარევიზო კომისია, რომელიც ადგილობრივთა გაცნობა აღნიშნული სკოლის მდგომარეობას. გაეცნობებთ რა ზემო აღნიშნულს გთხოვთ განკარგულებას, რათა იქნას დადგენილი შეიძლება მოკლე ხანში გამოგზავნილი იქნას სარევიზო კომისია, რომელსაც საჭირო ცნობებს და განმარტებებს მიაწვდინოს ლანჩუთის აღმასკომი“. საბჭოთა ხელისუფლებას ახასიათებს მტკიცე ხელი, გარკვეულობა ყველგან და ყოველთვის. ამის მაგალითი ჩვენ არა ერთი და ორი ვიცით, მაგრამ აქ ამ საქმეში ჯერ-ჯერობით ყველაფერი დღის სინათლეზე ვერ იქნა გამოტანილი. როდესაც დიდი ხნის შემდეგ სარევიზო კომისია ცენტრიდან არ გვეწვია და საქმე კი თხოულობდა აღმოსკომს, ლანჩუთის საბჭომ, მის უკანასკნელ სხდომაზე დაადგინა: „რომ გაორკვეულ იქნას სასოფლო-სამეურნეო სკოლის მდგომარეობა, საბჭო ირჩევს სარევიზო კომისიას, რომელსაც ავალებს: 15 დღის განმავლობაში მოახდინოს სხდომულ სკოლის რევიზია და შედეგი მოახსენოს საბჭოს“. მაგრამ როდესაც საქმე საქმეზე მიდგა, რევიზია უნდა წარმოებულყო, მაშინ საბჭოს სარევიზო კომისიას მოახსენეს, რომ საბჭოები ყველა ტფილისში არის გადაგზავნილი, და რევიზიაც შეჩერდა...

ასეთია საქმის ვითარება...! სამეურნეო ცოდნის კერას ლანჩუთის რაიონისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს. მთელი მომავალი ჩვენი გლეხობის რაციონალურ მეურნეობის მოწყობაზე დამოკიდებული, იმ გამოურკვეველ მდგომარეობაში, რომელშიაც სამეურნეო სკოლა არის ეხლა მოქცეული, ამ გვარად მისი დატოვება ყოველად შეუძლებელია. რომ გამოსწორდეს ამ სკოლის საქმე და მისი მომავალი სახიფათოდ არ დარჩეს უსათუოდ საჭიროა, რომ გამოირკვეს ყველაფერი გისი გეგმებითაც ხსენებულ სკოლის საქმე გახასხარავად. დანაშაუნი მოხსნილ უნდა იქნან ხსენებულ სკოლის საქმეებიდან და რაც უმთავრესია უნდა გამოინახოს შესაფერი ცოდნის და გამოცდილების ხელმძღვანელი აგრონომი.

ამას მოითხოვს ჩვენი გლეხობის მომავალი, ამას მოითხოვს საბჭოთა ხელისუფლების ინტერესები.

Agricola.

ხელოვნურზე, ის ყოველთვის აძლევს დასაბამს ხელოვნურს და რატომ უნდა მიექცეს ნაკლები ყურადღება „ბუნებას“ ჩვენს ცხოვრებაში, ვიდრე ხელოვნებას.

დღეს ყველაფერს აკეთებენ ხელოვნურად და ლამის არის ცოცხალი ადამიანებიც შექმნილი ესევე. მაგრამ ჯანსაღი და ლამაზი სხეული სანთლით სატენელია. თუ ჯანსაღი ეხლა ადამიანი, ის ალბად უხეშია, გაუთლელი, მას არა აქვს მოქნილობა სხეულისა. და თუ ლამაზადია აგებული სხეული—ის შეზამადის სიმტკიცისა უმეტეს შემთხვევაში.

თუ ლოლიკა ჩვენ გონებრივ ნიჭიერებას უმორჩილებს ჩვენს ნებისყოფას და ამით ჩვენ გზას გვიკადვს ცხოვრებაში, ან და, ესაქვით, თუ რომელიმე იარაღის მოხმარა აფართოვებს ჩვენს „უფლებას“ ბუნებაზე, ხოლო ამით კი ის აღრმავებს და აფართოვებს ჩვენს სიცოცხლეს, —განა ნაკლებ წარმატებას შევძენს ჩვენ „უფლობა“ ჩვენსავე სხეულზე? ბატონობა თავის სხეულზე ისევე საჭიროა ადამიანისათვის, როგორც სხვა საგანსა თუ მოვლენაზე და კიდევ უფრო. ბუნება ჩვენზე ძლიერია და ერთგვარი წონა სწორება უნდა იქნას დატული ჩვენსა და მის შორის, რომ ნორმალურად წარმართოს ჩვენი განვითარება. გარდა იმისა, რომ ეს სიცოცხლის შენახვის ერთი ძირითადი პირობათაგანია, ის ყოველ ესტეტიურ განცდათა დასაბამიცაა.

ჯანსაღი და მოქნილი სხეული აუცილებელია ყოველი მშრომლისათვისაც, რა პროფესიისაც არ უნდა იყოს და რაც უფრო ნაწილდება შრომა, მით უფრო საჭირო იქნება შეგუება ახალ, ვიწრო წრის მოვლენისადმი, მით უფრო საგაღდებულია სხეულის ელასტიურობა. შეიძლება ითქვას, რომ გაბატონებული კლასისათვის ის არც კია საჭირო, რადგან მას აქვს სიმდიდრე, ჩელთ უპყრია ყოველ გვარი საწარმოთა იარაღი და მათ საშუალებით ის ყველაფერსა სძლევს. მშრომელი ხალხი კი ვერასოდეს ვერ დაემყარება ასეთ იმედებს. მან თითონ უნდა გამოსჭედოს თავისი ბედი, ხოლო ეს კი მოხდება მხოლოდ მაშინ, როცა ის წინასწარ გამოსჭედოს თავის სხეულს ყოველგვარ ფათარაკისათვის გამძლე.

ჩვენს სახელმწიფოს აქვს მთელი კომისარიატი, რომელიც ხალხის ჯანმრთელობაზე ზრუნავს: იქნეს აუტრება ხინას და სხვა და სხვა წმოდებს, ინახავს დიდ შტატს აქიმ-ფერულეებისა-ერთი სიტყვით, ყოველგვარ ზომებს ღებულობს, რათა დაავადებულს შეუმსუბუქოს ავადყოფლობა. ეს მეტად საჭირო საქმეა, მაგრამ განა, სანამ ის დაავადებულს და სწორედ ამას არ აქვს ადგილი დღეს ჩვენში. ჩვენში რა რჯულის გნებათ ინსტიტუტი, კურსები და სასწავლებლები არსებობს, ხოლო არც ერთი საცა ფიზიკური კულტურა ისწავლებოდეს.

b. კ.—ნი.

ხელოვნება

ქართული მუსიკის საღამო პროფკავშირების საზაფხულო კლუბში, პარასკევს 20 ივლისს.

საზაფხულო კლუბის პავილიონში გაიმართა ქართული მუსიკის საღამო, რომელიც შესდგებოდა კომპოზიტორ დ. არაყიშვილის ნაწარმოებთაგან. სიმფონიური ორკესტრი იყო გადიდებული და შესდგებოდა 10 დამკვრელისაგან. კონცერტს დირიჟორობდა თვით ავტორი. პავილიონში თავი მოუყარა აუარებელ საზოგადოებას, განუჩრეველად ეროვნებისა, რომელთა შორის იყვნენ ბევრი მუსიკარი.

კონცერტის დაწყებამდე კომპოზიტორმა რუსულს ენაზედ გააკეთა მეტად შინაარსიანი და საინტერესო მოხსენება ქართული მუსიკის და სიმღერა-გლობის შესახებ, რომელსაც დაინტერესებული საზოგადოება დიდს ყურადღებით ისმენდა. მომხსენებელმა ხაზი გაუსვა ქართველთა ხალხურ სიმღერას და სთქვა „ქართველები მუსიკალური ნიჭით არა თუ არ ჩამოუვარდებიან ევროპელი ერებს, არამედ უპირატესობა შეიძლება მიეცეს მათ, რადგანაც საქართველოს ხალხური მუსიკალური შემოქმედება მეტად მდიდარი და მრავალფეროვანია. და ეს არც არის გასაკვირველი. საქართველოში არ შეიძლება არ იმერეთს კაცმა. ამ პატარა ქვეყნის მომხიბლავი სილამაზე ძალაუფლებად რამდენადაა. მშვენიერია ველებმა, ტყეებმა, მთებმა, აგებულია ხავერდისა სიმწვანე ჰეარავს და ჰეარავს ქართველთა მოსახლეობას არ შეიძლება არ იმოქმედოს მათ ფსიხიკაზე, ესთეტიურ გრძნობებზე და არ გამოიწვიოს შესაფერი ემოციები, მხურვალე მზე, ბუნების მომხიბლავი სურათები და ყველგან უხვად ფრქვეული მშვენიერება ძალაუფლებად აღდგენს ადამიანის გულში სილამაზის სიყვარულს და ქართველი, როგორც თავყანისმცემელი ამ ბუნებრივი სილამაზისა, უმღერის და ჰქმნის ჰუმარტ სილამაზეს. მან ხოტბა შეასხა მიდამოს, ჰიში უგალობა მას. და ეს ჰიში სამადლობელი ლოცვა იმ ძალისადმი, რომელმაც ასე უხვად გაჰყვანა მომხიბლავი სილამაზე დაიბერტა კალთა მშვენიერებისა და სილამაზისა ჩვენ ქვეყანაში. მაგრამ ქართველი არც ამით დაკმაყოფილება თავის მრავალტანჯულ ისტორიულ ცხოვრებაში. ქართველმა ერმა ბევრი განიცადა და ეს განცდები უპირატესად ყოველისა გამოსთქვა აგრეთვე მუსიკაში; ყოველ მოტივებში ჩაქსოვილია გრძნობა არა ჩვეულებრივი სიღრმის, გრძნობა, რომელიც გამოწვეული იყო ამ მწარე განცდებით. მაგრამ ქართველი ერის ხანგრძლივ ისტორიაში იყო

ბურჟუაზიული მთავრობები. ასეულ მილიონ დიონარებს სდებენ სპორტის სასარგებლოდ, ხოლო ჩვენ ჩვენი სასიცოცხლო ინტერესებისათვის რამდენიმე ასეული მილიონი ბონი ვერ გადაგვტოვია (თარგმანებად ფიქრობენ ამას). თუ დავიკვირდებით აღვიღად შევამჩნევთ, რამ წინ, ჩაჩიქნენ, —თანდათან ვითარდებით და ეს კარგის შიშისწვენილი არ არის.

„ოკამ“ ამ მხრივ გაასწრო ყველას. მან შარშან ზაფხულზე მოაწყო სამხედრო-სასპორტო ოლიმპიადები და ამას დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ჯარისათვის. მიმდინარე მე-2 ოლიმპიადებში წელს ააშკარავებენ შარშანდელ გამოცდილებას. კერძოდ, მაგ., სომხეთის დივიზიის განწყვეის დიდი წარმატება ეტყობა (ჯერ-ჯერობით რასაკვირველია 1000 მეტრზე ბრენაში მე-2 ადგილი დაიჭირეს) შარშანდელთან შედარებით. გარდა იმისა, რომ ამ გვარი შეჯიბრებანი ფიზიკური კულტურის უმნიშვნელოვანესი გამოვლინებაა, სხვა მხრივაც მეტად საყურადღებოა მისი გავლენა. ჩვენ ზნირად ვაფიქსიხთ ხალხთა ძმობაზე, კეთილმეზობლობაზე და სხვა, მაგრამ ამიერ-კავკასიის ერები არსებითად დღემდეც კარჩაქცილი არიან, რადგან ჯერ არ ყოფილა ცდა მათი დაახლოება-დამოხილვისა. ისეთი შეხვედრები კი, როგორიც ოლიმპიადებზე ხდება ნამდვილად აახლოებს მათ და კულტურულად ათანბრებს. კულტურული ჯიბრი კარგი საშუალებაა ამიერ-კავკასიის ერების განვითარებისათვის და დაახლოებისათვის. ენა, ზნე-ჩვეულება და ყველა ბუნებრივი ძალები სხვა და სხვა ერებისა აქ ერთმანეთში ირევა, ხდება კოლექტიური დაკვირვება შეფასება და სათანადო დასკვნების გამოყვანა. ეს უმთავრესი გზაა ხალხთა ინტერნაციონალიზაციისა, მაგრამ სამუშაოდ ის ვიწრო წრით განიხილება—ის მხოლოდ სამხედრო ნაწილებისაა. სამოქალაქო სასპორტო ორგანიზაციების ოლიმპიადებს ჯერ ადგილი არ ჰქონია და, ვინ იცის, თუ ესეთი უყურადღებობა გაგრძელდა ამ მოვლენისადმი, რამდენხანს არ დაგვრჩეს კიდევ.

მაშინ, როდესაც საქმოდ მომზადებული სასპორტო ორგანიზაციებია სპარტაკის სამივე რესპუბლიკაში—ამ საგანზე არც ერთი სიტყვა არ დაძრულა ჯერ. დროა მომე ერთა კარჩაქცილობას ბოლო მოეღოს.

ეს დიდი მნიშვნელოვანი საქმე უნდა იკისროს ტფილისის სპარტაკმა და მე დარწმუნებული ვარ ბაქოს და ერევანის ორგანიზაციები სიამოვნებით შეეცდებიან ამ დიად კულტურულ საქმეს. ყოველივე პირობებია ამიერ-კავკასიის სამოქალაქო-სასპორტო ორგანიზაციების ოლიმპიადების მოსაწყობად, საჭიროა მხოლოდ ინიციატივა და მცირედი ენერგია.

b. კ.—ნი.

ნათელი მხარეებიცაა მხიარული ლაგვარდებიც და სწორედ ეს მოვლენანიც აღბეჭდენ ერის მუსიკალურ შემოქმედებაში. და დღეს ერის უძვირესეს სულიერ საღაოში მოიპოვება წყება შესანიშნავი სიმღერებისა. შესანიშნავია არა თუ მარტო სილამაზით და თავისი ორიგინალობით, არამედ სიმძლავრით და სიღრმით. რომელი კატეგორიის სიმღერებიც არ უნდა ავიღოთ, ყოველგვად დაინახავთ, რომ ის არის ნაყოფი ამა თუ იმ ისტორიულ მომენტის—ნაყოფი ერის ამა თუ იმ განცდისა.

ქართული მუსიკა მრავალგვარია და ეს მრავალგვარობა შესამჩნევად ძლიერდება იმიტომ, რომ ქართველ ერის ყოველმა ცალკე შტომ შეიმუშავა მუსიკაში თავისი დამახასიათებელი თვისებები და თავისებური ადგილობრივი ხასიათის ბეჭედი დაასვა თვითუბი სიმღერას.

უნდა ვსთქვათ, რომ ქართველი ერის მუსიკალურ შემოქმედებას ორგანალური მხარეები სხვაც ბევრი აქვს. ჩვენ ქვეყანაში არ არის ისეთი კუთხე, რომელიც რითიმე არ განიჩიოდეს მეორისაგან. მიუხედავად იმ მკიდრო და ახლო ნათესაობისა, რომელიც აქვთ შრთავრთისადმი.

მაგალითად მგზაურობთ საქართველოში, მოიარეთ 50, 80 ან 100 ვერსის მანძილი და უკვე ხედავთ, რომ იგივე ხალხი ლაპარაკობს ოდნავ შეცვლილ კილოზე.

იკვებება სხვა საზრდოთი, აღჭურვილია თავისებური თვისებებით. მოკლეთ რომ ესთქვათ, ჰეა, გეოგრაფიული და სხვა ფაქტორები დიდ როლს თამაშობენ ამ ქვეყანაში, რის გამოც ყოველი ცალკე ჯგუფის მუსიკას აქვს თავისებური ელფერი.

მომხსენებელი ვრცლად შეეხო ქართულ სიმღერების მნიშვნელობას ქართველი ერის ცხოვრებაში. აღნიშნა მისი ღირსება-უპირატესობანი. შეეხო მე-9, მე-10, 11, და 12 საუკუნის საგლობლებს და სთქვა, რომ ამ ეპოქებში ქართველებს უკვე ჰქონდათ თავისი მუსიკალური მეცნიერება. მარტო ხალხური მუსიკა მოწმობს, რომ მხოლოდ ძლიერი მუსიკალური ნიჭის მეოხებით ქართველმა შესძლო განვითარებინა თავისი სიმღერა სამხივანამდის. ასეთი მოვლენა არ მომხდარა არც ევროპის და არც აზიის მუსიკაში. ყველა ეს დიდ ინტერესს წარმოადგენს მუსიკალური თვალსაზრისით. ამიტომ იყო, რომ გერმანიის ერთ-ერთ გამოჩენილმა მუსიკოს-კრიტიკოსმა ფონ-რიხტენმა გა-

